

પાણી

પાણી તમે ના બગાડો, આ પાણી અણમોલ છે.
 જીવતરનો એના વગર છેડો, આ પાણી અણમોલ છે.
 ઝરમર, ઝરમર, વરસાદ વરસતો;
 નદીઓ, નાળાં ને તળાવ છલકાવતો;
 સાગરમાં ચડતો થઈ ઘોડો, આ પાણી અણમોલ છે.
 હિમગિરિની ટોચે એ બરફ થઈ બેસતું,
 એને ઉકાળતાં વરાળ થઈ ઊડતું;
 ઝરણાંના ગીત ના છોડો, આ પાણી અણમોલ છે.
 ખેતી-વાડી ને ઝાડવાં જીવાડતું,
 પશુ-પંખીને પ્રેમથી એ પોષતું;
 માનવીની રગરગમાં દોડે, આ પાણી અણમોલ છે.
 દુકાળના દુઃખભર્યા, દા'ડા દેખાડતું,
 પૂરની પ્રચંડતાએ હૈયું હલાવતું;
 કૂવા, નળ, ડંકીમાં ડોકાતું, આ પાણી અણમોલ છે.

- રાજુ કાગ
 (મિયાલ)

બાળકો વર્ગમાં તેમના પ્રદેશમાં પાણી માટે ગવાતાં ગીતો અને કવિતા ગાઈ શકે. આ પ્રવૃત્તિ તેમને જાતિ અને સંસ્કૃતિની વધારે નજીક લાવશે.

❖ શું તમે પાણી પર કોઈ ગીત કે કવિતા જાણો છો ? વર્ગમાં ગાઓ.

❖ પાણી શું કરી શકે છે, આ કવિતામાં તેવી કઈ-કઈ બાબતો છે ?

વિચારો અને લખો :

❖ જ્યાં પાણી જરૂરી હોય તેના માટે ☒ કરો.

રમત રમવામાં ☐ ગાવામાં ☐ હોડી ચલાવવામાં ☐

લખવામાં ☐ ચા બનાવવા ☐ માટી ગૂંદવા ☐

પંખો ચલાવવા ☐ ચિત્ર બનાવવા ☐ વૃક્ષો ઉગાડવાં ☐

વિચારો અને લખો :

● પાણી વગર તમે શું કરી શકો ?

● પાણી વગર તમે શું ન કરી શકો ?

❖ પાણી : વધારે અથવા ઓછું

નીચેની પ્રવૃત્તિઓને પાણીની જરૂરિયાત મુજબ ગોઠવો. જે કામમાં વધારે પાણી જોઈએ તેનાથી શરૂઆત કરો.

સ્નાન કરવા	પીવા માટે	ઘર સાફ કરવા	ખેતરમાં પાણી આપવા	માટી ગૂંદવા	રાંધવા
------------	-----------	-------------	-------------------	-------------	--------

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

૬.

❖ પાણી ક્યાંથી મળે ?

નદી, તળાવ અને ઝરણાંઓ વિશે ગીત ગાયું. આપણે વિવિધ જગ્યાએથી પાણી મેળવીએ છીએ. તમે વપરાશ માટે પાણી ક્યાંથી મેળવો છો ?

પાણી મેળવવા તમારા ઘર કે આજુબાજુ જે જગ્યાઓ હોય, તેના પર ○ કરો.

તળાવ	કૂવો	ટ્યૂબવેલ	જળધોધ	હેન્ડપંપ	નદી
ઝરણું	નળ	ટાંકી	દરિયો	ગરમ પાણીનું ઝરણું	

વિચારો અને લખો :

❖ શું તમે જમીનમાંથી ગરમ પાણી બહાર આવતું જોયું છે ? ક્યાં ?

❖ તમારા શહેરમાંથી કે ગામમાંથી કોઈ નદી પસાર થાય છે ? જો હા તો, આ નદીનું નામ લખો.

❖ તમે જાણતા હોય તેવી બીજી નદીઓનાં નામ લખો.

વિચારો અને કહો :

❖ ઘરમાં તમે પીવાનું પાણી ક્યાંથી મેળવો છો ?

❖ તમારે પાણી મેળવવા ક્યાં જવું પડે છે ?

❖ પાણી લાવવા માટે કેટલો સમય લાગે છે ?

❖ આપણે પાણીનો સંગ્રહ કરવાની જરૂર કેમ છે ?

❖ તમારા ઘરમાં પાણીનો સંગ્રહ ક્યાં થાય છે ?

❖ શું તમારી અને પડોશીની પાણી લાવવાની જગ્યા જુદી-જુદી છે ? કેમ ?

રંગ પૂરો :

❖ તમારા ઘરમાં પાણીનો સંગ્રહ કરવા વપરાતાં વાસણમાં રંગ પૂરો.

❖ તમારી નોટબુકમાં બીજાં પાત્રોનાં ચિત્રો દોરો.

તમે ઘરમાં પાણી સંગ્રહ કરવા વાપરતાં હોય, તેવાં પાત્રોનાં નામ પણ લખો.

ચિત્રોને જુઓ : જો આપણે તેમાં પાણી ભરીએ તો-

૧. સૌથી ઓછું પાણી સંગ્રહ શામાં થાય છે ?
૨. સૌથી વધારે પાણી સંગ્રહ શામાં થાય છે ?
૩. કયા-કયા પાત્રમાં સરખું પાણી ભરી શકાય ?

ચકુ વ્યાકુળ છે !

ઋચન અને ચકુને ખૂબ જ તરસ લાગી હતી. તેમના કાકાએ બંનેને કેરીનો બાફલો સ્ટીલના પ્યાલામાં આપ્યો. પરંતુ ચકુને બાફલો કાયના પ્યાલામાં પીવો હતો. તેના કાકાએ બાફલો કાયના પ્યાલામાં આપ્યો. પરંતુ ચકુ ખુશ ન હતી. તેણે ફરિયાદ કરી : કાકા, તમે મને ઓછો બાફલો આપ્યો.

ચર્ચા કરો અને કહો :

શું ચકુના કાયના પ્યાલામાં ઓછો બાફલો હતો ?

જ્યાંથી પાણી મળી આવે છે, તેવાં સાત નામ શોધી અને લખો:

ક	જ	ળ	ધો	ધ	પા
ઝ	મ	વા	ત	ળા	વ
ર	લા	દ	રિ	યો	ન
ણું	કૂ	વો	પિ	સ	દી
રા	ટ	યુ	બ	વે	લ

જળધોધ

આ પ્રવૃત્તિનું વર્ગમાં નિદર્શન કરો. બાળકોને નિરીક્ષણ કરવાની અને પ્રશ્નોના જવાબ આપવાની તક આપો.

બીજાથી અલગ હોય તેના પર ○ કરો. કઈ રીતે અલગ છે. ચર્ચા કરો.

- ◆ નદી, પર્વત, તળાવ, ઝરણું, સરોવર
- ◆ માછલી, બતક, વાંદરો, મગર, કાચબો
- ◆ મોટરગાડી, હોડી, બસ, આગગાડી, સાઈકલ
- ◆ સ્નાન કરવામાં, કપડાં ધોવામાં, તરવામાં, વાળ ઓળવામાં, માટી ગૂંદવા

રંગોની રમત :

એક કાગળ લો. કાગળને વચ્ચેથી વાળો. હવે તેને ખોલો. તેના ઉપર જુદા-જુદા રંગોનાં ટીપાં મૂકો. કાગળને ફરી વાળો અને તેને દબાવો. કાગળ ખોલો. જુઓ ! તમે શું બનાવ્યું ?

